

ACC. N:R M. 15574: 1-3.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ida Holtze, Malmö
Härad: Järrestad Berättare: div. utfrågade äldre personer
Socken: Limris Berättarens yrke: _____
Uppteckningsår: 1961 Född år _____ i _____

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jordhus. s. 1-3.

LUF 116.

8/5-61.

Skåne
Järrestads hd.
Simris sn.
uppt.år 1961

Uppt. o. ber. av fru Ida Holtze, Malmö
född år 1882 i Brantevik, Simris sn.

Malmö den 8 juni 1961.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 15573:3.

Folklivsarkivet

L u n d.

Lerhusen i min uppteckning av gårdegen.

Björklunds hus är troligen byggt 1815, Larssönernas ungef. 1875-1876. Framför detta är en planterad gårdsplan innan gatan. Fortsätter man gatan framåt förbi huset och vrider t.v. vid första tvärgata, kommer man rätt snart till två "trähus", troligen lerstenshus. Fortsätt Strandgatan framåt. I huset, där fiskaffären är, såg södra väggen förr ut, som om ett lerfält var påträskat och överklätt med kalk. Längre ned ligger t.h. ett brädfodrat hus, tillhörigt 90-åriga tullvaktmästaren Olofsson. Åter en bit ner till höger en bondgård, brädfodrad. Och längst ner i "Gröned" t.v. Fru Forsells hus, som förr var brädklätt. Kanske nu ändrat.

Hoppas att des a uppgifter inte är helt tokiga.

Högaktningsfullt

Ida Holtze

L U F 116/ Jordhus .

1. Har det förekommit hus i Eder socken, där väggarna varit
uppförda av jord etc. _____

Mig veterligt inte.

Av en äldre man har jag hört, att det för ett 30-tal år sedan
skulle funnits ett par jordhus i Albo härad. Han vissta
dock ej platsen. Hus av lera, d.v.s lersten (lerstén)
finns ännu på Brantevik. De uppfördes av lersten och be-
kläddes utanpå med bräder. Kallades för reveterade hus.
Så hörde jag tala om enstensmur. Det var hus byggda av tegel
tegelsten. Ej fasadtegel. Jag tror det hette flantegel.
Dessa hus reppades. Tegelstenarna lära ha varit
25x12x6:5 cm. Ett lerstenslageri minns jag från min
barndom. Då man på våg från Brantevik till Simris
kom något hundratal meter ovanför Per Jöns' Backe låg
det en bondgård till vänster om vägen. Där kunde man
få se en häst runt runt dra en stång, som var fästad
i en rund anordning i lerålda. Av detta blev stenar,
antegligen efter behandling. Dessa stenar låg i högar
på gården och saltorkade. Gårdehs ägare hette Jöns
Persson. Han flyttade sedan från orten och gården köp-

Luf 116

tes av ägar~~n~~ till Grönekulle, som införlivade den med sitt lantbruk. Häst och tegel försvann och det syntes sedan en vacker blomsterträdgård utanför boningslängan. Jag skulle tro, att den nuvarande ägaren till Grönekulle heter Gunnar Nilsson. och det är ju möjligt att han hört något om den forna tegeltillverkningen.

Jag minns ett hus på Södra Brantevik, där åtminstone södra gaveln var av gråsten. Där bodde Nels Nels Gertre. I andra ändan av huse bodde en blind korgmakare och hans syster. Förre Lantbrukaren Henrik Håkansson ägde då gården, på vars ägor huset låg. Han kan säkerligen precisera adressen och byggnadssättet. Adressen är Brantevik.

Jordhus igen. I Kåseberga lär för en halv mansålder sedan

sedan eller mer en luffare ha grävt sig in i en backe, gjort en hård, en bäg~~g~~ och levat länge. Ovan för Norra Plante- ringen i Simrishamn fanns en källare, ingrävd i backen. Den kallades iskällaren, hade jord- och grästak och en bastant dörr.

Tak. De flesta av ovannämnda hus hade nog halmtak, åtmin- sone på 1870- och början på 80-talet. Sedan blev det papptak tak, spån och tegel.

o h källare /
Grund. Jag minns alltid att husen hade grund / Grästen, som fogades till
gades eller putsades. På rappade hus alltid putsad. Väggarna, inne-
väggarna alltså, kunde nog på tegelstenshusen ofta vara lersten.
På halmtaken låg på ryggåsen som sammanhållande länk något som
liknade vedträn, men ibland läkten längst med huset. Översta
delen av gaveln var oftast av trä med fönster.

Omdömet om lerstenshusen: Bara skräp.

" 2 " 2 tegelhusen, de rappade: De kunde vara bra. Så mycket
derodde på rappningen. Om det fanns tillräckligt med cement i
eller det var för mycket kalk.

Vilket var skälet till att man använde denna (dessa) metod (er)?

Denna fråga kan jag nöjaktigt besvara med ordet Penningknapphet.
Vilka uppförde dessa hus?

Från min barndom minns jag namn på murare (byggmästare? som
Per Andersson, (rask o duglig, Ola Hemmingsson. å Ola Åstrad.
Snickare: Hemmingsson, Nordström, säkerligen många flera.

+++++

3

2